

8. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини у психофізіологічному забезпеченні діяльності : дис. ... док. психол. наук : 19.00.02. Київ, 2004. 426 с.

9. Karpoukhina A. M., One-Jang Jeng. Systems Approach to Psycho-physiological Evaluation and Regulation of the Human State during Performance : *Proceedings of the XVth Triennial Congress of the International Ergonomics Association and The 7th Joint Conference of Ergonomics Society of Korea / Japan Ergonomics Society*. 2003. V6. P. 451–454.

Рівчаченко Олена Анатоліївна,
старший викладач кафедри юридичної
психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Вимогою сучасного громадянського суспільства є дотримання прав і свобод людини, викорінення всіх форм дискримінації, розвиток толерантності до плюралізму думок, поглядів і переконань людини. В світлі переформатування мети, завдань, методів виконання професійної діяльності поліцейських Національної поліції України, орієнтація на надання дієвої всебічної допомоги громадянам, на одне з чільних місць виступає толерантність як важлива професійна та особистісна якість працівника поліції. Можна зазначити, що толерантність також виступає як соціальний чинник, який спрямовує міжособистісні стосунки на співробітництво, сприяє налагодженню ефективної взаємодії між громадянами та правоохоронними органами держави.

Зміна вектору правоохоронної діяльності та підвищення її ефективності тісно пов'язане з оптимізацією всієї системи професійної освіти поліцейських. Саме тому на сьогоднішній день важливим для закладів вищої освіти МВС України із специфічними умовами навчання є не тільки надання глибоких теоретичних знань, вмінь та навичок професійного спрямування майбутньому фахівцю-правоохоронцю, але й формування його високої професійної та особистісної культури.

Проблемам толерантності приділялась увага багатьох відомих вчених-гуманістів різної наукової спрямованості: психологів, соціологів, філософів, юристів, педагогів. Розгляд

психолого-педагогічних аспектів формування толерантності як професійно-важливої якості особистості поліцейських простежується у наукових розробках таких вчених, як: А. Асмолов, І. Бех, Л. Завірюха, О. Зеленська, В. Калошин, В. Крисько, В. Мухіна, А. Орлов, В. Рахматшаєва, Г. Синякова, В. Шалін та багатьох інших.

«Філософський енциклопедичний словник» дає наступне визначення толерантності: «Толерантність – від лат. *tolerantia* – терпимість – термін, що ним позначають доброзичливе або принаймні стримане ставлення до індивідуальних та групових відмінностей (релігійних, етнічних, культурних, цивілізаційних)» [1, с. 642].

На думку С. Братченко, внутрішньою умовою толерантності є розуміння відмінностей між людьми, їх природної неоднаковості та готовність поважати ці відмінності, а також здатність до відкритого діалогу [2, с. 53].

Ми погоджуємось з позицією Г. Синякової, яка вважає, що особливого значення набуває проблема формування професійної толерантності у курсантів вищих навчальних закладів МВС України, що обумовлено наступними факторами: високою значимістю їх професійної діяльності та специфікою даного виду діяльності в контексті правової системи суспільства. Авторка слушно зауважує, що специфіка професійної толерантності працівників правоохоронних органів характеризується професійним світоглядом, який базується на усвідомленні та інтеріоризації ідей толерантності; вмінням адекватно оцінювати складні професійні ситуації та передбачати вихід із них на основі додержання законності та норм права; відсутністю схильності до екстремізму; конструктивною поведінкою в ситуації професійного конфлікту; вмінням досягати взаємного порозуміння без застосування насильства в ситуації зіткнення інтересів; вмінням доцільного та законного застосування наданої їм влади; вмінням регулювати свою поведінку відповідно до законів та норм професійної діяльності [3, с. 147–148].

Слід зазначити, що толерантність як риса особистості не з'являється сама собою, а поступово виховується та набувається особою на протязі життя, від впливом інститутів соціалізації, та виступає підґрунтям сприйняття себе, розвитку адекватної Я-концепції особистості, формування позитивних життєвих принципів, відповідальне самовизначення в життєвих ситуаціях, впевненості в собі, високу емпатію, розвинене відчуття внутрішньої безпеки, а також внутрішньої стійкості до

зовнішніх впливів. Безумовно, поліцейський з такими якостями буде поважати себе та інших людей, буде приймати та дотримуватись політики вирішення службових ситуацій ненасильницьким шляхом.

В процесі цілеспрямованого формування толерантності як якості особистості майбутніх поліцейських, на нашу думку, слід зважати на вирішення наступних психолого-педагогічних завдань:

- створення керівним складом та штатним психологом підрозділу необхідних психологічних умов розвитку всього комплексу професійно-важливих якостей майбутнього поліцейського;

- створення та підтримання толерантної взаємодії та позитивного соціально-психологічного клімату в курсантському підрозділі;

- створення толерантного освітньо-виховного простору, в якому забезпечується реалізація індивідуального підходу в процесі професійного навчання курсантів, оскільки гуманізація освіти стає дієвим інструментом виховання особистості з високими морально-психологічними якостями та цінностями;

- впровадження спеціально-організованих тренінгів, проблемних дискусій, вирішення професійних ситуацій, в процесі яких курсантами отримується позитивний досвід врахування інших думок, позицій, точок зору та формування поваги до них;

- впровадження навчальних дисциплін, які містять тематику толерантності та недискримінації в роботі поліції, альтернативних засобів вирішення конфліктів в професійній діяльності та забезпечити постійний перегляд та оновлення їх змісту;

- забезпечення проведення навчальних занять та тренінгів сучасними комп'ютерними та психолого-педагогічними технологіями.

Отже, формування у майбутніх працівників поліції толерантності як професійно-важливої якості стане підґрунтям становлення висококваліфікованого фахівця, здатного до здійснення професійної діяльності на засадах співробітництва, гуманізму, ненасилля, рівності та поваги до прав і свобод громадян.

Список використаних джерел

1. Шинкарук В. І. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

2. Братченко С. Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования. Москва : Смысл, 1999. 137 с.

3. Синякова Г. П. Формування професійної толерантності у курсантів ВНЗ МВС України: педагогічний аспект. *Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 14 берез. 2014 р.)*. Харків: ХНУВС, 2014. С. 146–149.

Романенко Оксана Вікторівна,
професор кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор психологічних наук, професор

НАПРЯМИ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Сучасні політичні події в Україні супроводжуються посиленням необхідності забезпечення безпеки її громадян, що висуває підвищені вимоги як до удосконалення системи професійної підготовки працівників Національної поліції України, так і до особистості кожного правоохоронця.

Психологічні аспекти професійної підготовки представлені у працях вітчизняних вчених (Д. Александров, В. Андросюк, Ю. Ірхін, Л. Казміренко, О. Кудерміна, В. Медведєв, Г. Юхновець та ін.). Відзначається, що високі вимоги, які стоять перед правоохоронцем, вимагають від нього сформованості певних особистісних якостей. Проведення різноаспектних досліджень у цій галузі зумовлено важливістю теоретичного узагальнення актуальних проблем психологічного забезпечення професійної діяльності правоохоронців та необхідністю систематизації наявного досвіду застосування здобутків психологічної науки для сучасної правоохоронної практики.

Особистісне зростання майбутнього правоохоронця передбачає не лише розвиток особистості, а й прагнення до найповнішого розвитку своїх пізнавальних можливостей та здібностей, що робить її психологічно зрілою, здатною до професійної діяльності. Особистісне зростання курсантів виступає важливою передумовою їх професійного становлення, зумовлює виникнення такої необхідної складової особистості фахівця, як професійна ідентифікація, невід'ємного компоненти професійної самосвідомості. Її основними характеристиками є прийняття провідних професійних ролей, цінностей та норм,